

Artsdatabanken

postmottak@artsdatabanken.no

Granvin/Steinkjer, 25.01-2016

Høringsuttalelse – om endringer i kriteriesettet for risikovurderinger «svartelisten». Veileder fremmede arter 2017: risikovurdering av økologisk påvirkning

Skognæring Kyst og Kystskogbruket er ikke oppført på adresselisten for institusjoner/organer/forvaltningsledd for å gi innspill til ovennevnte. Vi har likevel tillatt oss – ut fra ambisjoner og uttalte mål om faglighet og innflytelse Artsdatabanken ønsker å ha på næring og forvaltning, å gi noen korte kommentarer og refleksjoner til de endringsforslag som er presentert.

1. Vi finner ikke å kunne se at det siden første «svarteliste» i 2006 eller andre liste i 2012 har skjedd noen utvikling på planlagt arbeidsform eller at det i revisjonen fremlegges hva ADB gjør for å sette sammen uavhengige fagpaneler. Med et kriteriesett som fremstår som detaljert i formen, men som i innhold er grovmasket og skjønnsmessig, er virkningen i stor grad slik at et meget begrenset utvalg av fagpersoner i panelet vil bestemme utfallet i risikovurderingene. En åpen fagfellemetodikk betinger transparens. I hvilken grad skal dette ivaretas og hvordan?
2. Vi finner betydelig divergens i utfall mellom de risikovurderinger som ble gjennomført i Norge i 2012 og hva som er foreliggende resultater fra andre land i Europa innen samme økoton, og f.eks. hva gjelder skogstrær. Hvorledes kan det henge sammen at det er betydelig flere arter i Norge som faller ut i kategorien «svært høy risiko» sammenliknet med land som Storbritannia, Belgia, Danmark; land hvor f.eks. antallet innførslers, den historiske bruken og kulturarealet disse artene dekker er betydelig større enn her hjemme? Særlig det forhold at man i «svartelistearbeidet» i Norge med stor iver har valgt å trekke inn våre aller viktigste kulturplanter/arter har nøret opp under en forvaltningsmessig konflikt og eksponerer ideologiske overtoner.
3. Bestandenes levetid skal angis i A-kriteriet. For skogstrær som er underlagt en forvaltning og med en plan om utnyttelse fremstår det uklart hva kriteriet betyr; er det forventet hogstalder, er det maks levealder eller er det median levealder for trær i et landskap uten folk!
4. Vi finner kategorier for invasjon og spredningshastighet for lite egnet, og er grunnleggende uenige i hastighetsmål som benyttes, spesielt i lys av at datagrunnlaget gjennomgående er spinkelt eller fraværende. At ekspansjonshastigheten skal være en beskrivelse av artens høyest potensielle ekspansjonsevne tiltredes ikke. Er datagrunnlaget sviktende eller har tilfeldigheter i forvaltningen medført «jump» risikerer man i systemet å overdramatisere virkningene.

5. Vi finner delkategorier og terskelverdier kriterium D-G (jfr. s. 66) for meget uklare. Skal trinn ifht effekt naturtyper og for trua arter eller nøkkelarter er ikke underbygd og rommer etter vår oppfatning rene skjønnsstørrelser som forsøker etterlate et kvantitativt inntrykk.
6. Vi konstaterer at man i forslaget ennå ikke har gjort seg ferdig med oppløsningskriterier hva gjelder ekspansjonshastighet (invasjonspotensial, s. 58). Dette indikerer at man, som ved siste korsvei i 2012, skal la det være opp til fagpersonene/panelet selv å definere skala og å justere kartet etter terrenget. En slik arbeidsform innbyr ikke til tillit! Verdien av artskart, mer eller mindre tilfeldige observasjoner og herbariebelegg bør drøftes og frem i lyset. Utbredelseskart og arealer synes overhode ikke å bli kalibrert i forhold til nasjonale overvåkningssystemer og Landsskogtakseringen. Forekomst skal måles i 2 x 2 km-ruter, mao utviklingstrekk og arealtrender vil i realiteten fremstå som rent spekulative dersom man ikke har mer tetthetsinformasjon. Slike forhold bør det ryddes opp i.
7. Vi kan ikke se at man har satt opp noen protokoll for hva som planlegges av revisjonsarbeid og hva som ligger inne av nye vurderinger. Hvordan har ADB tenkt å bygge inn de vitenskapelige arbeider som har kommet til siden sist? Er det slik at en mer eller mindre tilfeldig observasjon eller en pers. meddelelse fra en økolog skal fremstå med større kredibilitet enn en oppdragsrapport eller en fagrapport? Å sitere mer eller mindre tilfeldige utsagn i eldre lærebøker, er det underlag som holder?
Skognæringa Kyst har merket seg at «bestilling» om nye risikovurderinger som kommer fra miljøorganisasjonene og Miljødirektoratet automatisk fremmes ved revisjon av ADB.
8. Det gjøres i gjeldende kriteriesett problematiske koblinger mellom (naturlig) kolonisering og spredning/ekspansjon i kulturlandskap som gjennomgår menneskelig intervensjoner. Et eksempel er sitkagran der forståelsen og skjønnsutøvelsen om en potensiell trussel mot kystlynghei som en prioritert (truet) naturtype i 2012 medførte innplassering i høyeste risikoklasse (jfr. F-kriteriet). Å verdi-rangere kulturlandskap trodde vi lå utenfor mandatet til de som evaluerer? Men fortsatt ser vi at det foreslåtte kriteriesettet bygger på slike vurderinger.
9. Det gjøres i systemet en problematisk vektning der negative effekter på en stedegen konkurrent eller på artsrikhet skal vektlegges, men hvor positive effekter på stedegne arter, på andre eksoter eller på produktivitet ikke skal regnes inn (men kan noteres!). Hva gjør man der en rødlisteart, f.eks. hønsehauk, finner det meget attraktivt å bygge reir i sitkagran?
10. Forslaget om å skulle gjennomføre regionale analyser av forflyttinger fremstår for Skognæringa Kyst som særdeles lite gjennomtenkt – og den faglige begrunnelse glimrer med sitt fravær. Det første vi spør oss om er på hvilket grunnlag skal skaleringen gjennomføres, hvorfor skal den gjennomføres og hvordan er dette arbeidet tenkt løst? I lys av kunnskapshullene som finnes vedr. spredning/ekspansjon og effekter nasjonalt er dette særlig et spørsmål om økonomisk og faglig prioritering, og ADB bør fremlegge argumenter for at en slik regionalisering er viktigere enn annet arbeid.
11. Vi finner det interessant det som er angitt s. 69, at for produksjonsarter skal artens produksjonsareal ikke inngå i vurderinga og at kriteriene C, F og G ikke skal benyttes til å vurdere effekter av fremmede arter. Gjelder dette i så fall kystlynghei? Og hvordan definerer ADB produksjonsarealet, er den ensbetydende med skoglovens definisjoner, med potensielt skogareal, med planlagt skogareal?
12. Økologisk effekt – Skognæringa Kyst konstaterer at det etter 10 år med svarteliste enda ikke er lagt frem en eneste vitenskapelig undersøkelse som i relevant skala har klart å påvise negative effekter av utenlandske treslag utenfor sine dyrkningsområder

(produksjonsarealer). Skognæringa Kyst/Kystskogbruket savner relevante sprednings-/ekspansjonsstudier, men vi savner i høyeste grad også underlag for fremlagte økologiske effekter. Hvor lenge er det relevant å holde fast på «Føre var» prinsippet?

13. Ihht. Å sette år 1800 som grense for innførselstidspunkt (samt at de hadde forynget seg innenfor samme årstallgrense) skulle Europeisk edelgran, Europalerk og Platanlønn vært definert som «innenlandske arter». Vi kan ikke se at ADB velger å forholde seg til eget kriteriesett.
14. Naturvitenskapen er i sitt vesen internasjonal, men praktiseres normalt innenfor nasjonale rammer. Særlig for små land i ytterkanten av Europa er det alltid en fare for provinsialisme, for å dyrke en form for vitenskap (eller pseudo-vitenskap) i en lokal kontekst og uten den nødvendige åpenhet ovenfor de impulser fra utlandet eller fra andre miljøer som er nødvendig for et faglig arbeids vitalitet og nødvendige forankring. Ved at man spiller på en engere krets av fagpersoner innen regionale sirkler og ved at man rekrutterer inn i det faglige arbeidet og i en liten organisasjon flere «enøyd», ligger det en fare i at slike prosesser blir repetert og at faglig utvikling og at nytenking uteblir. Skognæringa Kyst/Kystskogbruket ser i forslaget til kriteriesett lite dynamikk. Å skulle forbedre et system som det hefter store vitenskapelige mangler ved, som krever høyoppløselig data som i stor grad ikke forefinnes, og som i betydelige grad forutsetter skjønsmessige betraktninger fra fagpersoner i snev re miljøer, er i realiteten en umulig oppgave. Skognæringa Kyst mener kriteriesettet og arbeidsmåten bør revideres og følge mer stringente vitenskapelige metoder (f.eks. VKMS) – dette var en hovedinnvending løftet frem i 2012 og forslaget til kriteriesett i 2017 befester behovet. Vår hovedinnvending er at man i Norge gjennomfører et arbeid med en innretning langt fra det som foregår i våre nærmeste naboland og langt fra det som foregår i EU.

Med hilsen

Skognæring Kyst SA

Jan Ivar Rødland/s.
Styreleder

Kjersti Kinderås/s.
Daglig leder

Kopi:

Mat- og Landbruksdepartementet, postmottak@lmd.dep.no
Landbruksdirektoratet, postmottak@landbruksdirektoratet.no
Miljødirektoratet, post@miljodir.no